

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****GÖKHAN BÜYÜKKAHRAMAN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası	: 2019/17415
Karar Tarihi	: 2/2/2022
Başkan	: Kadir ÖZKAYA
Üyeler	: Engin YILDIRIM M. Emin KUZ Rıdvan GÜLEÇ Basri BAĞCI
Raportör	: Ayhan KILIÇ
Başvurucu	: Gökhan BÜYÜKKAHRAMAN
Vekili	: Av. Hakan TOPALOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; yardımcı doçent kadrosuna atanmanın uygun bulunmaması nedeniyle mülkiyet hakkının, bu işleme karşı açılan davada idarenin bir parçası olan jüri tarafından düzenlenen raporun belirleyici olarak hükme esas alınması nedeniyle silahların eşitliği ile çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/5/2019 tarihinde yapılmıştır.
3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:
6. Başvurucu 1978 doğumlu olup Balıkesir'de ikamet etmektedir.
7. Balıkesir Üniversitesi Rektörlüğünce (Rektörlük) Mimarlık Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümünde açık bulunan bir adet yardımcı doçent kadrosu için 20/7/2015 tarihinde ilana çıkılmıştır. Herhangi bir ek şarta yer verilmeyen ilanda belirtilen yardımcı doçentlik kadrosu için -aynı Üniversitede görev yapan- başvuru için

birlikte A.D.S. ve B.C. müracaat etmiştir. Başvurucu, mevzuatın gerektirdiği diğer belgelerin yanında bilimsel çalışma ve yayınlarından oluşan dört dosyayı da müracaat dilekçesine eklemiştir. Başvurular öncelikle Alt Kriter Komisyonunca incelenmiştir. Anılan Komisyon gerekli şartları taşımadığı gerekçesiyle B.C.nin başvurusunu reddetmiştir.

8. Başvurucu ve A.D.S.nin müracaatları, değerlendirme yapılmak üzere jüriye havale edilmiştir. Aynı Fakültenin Jeoloji Mühendisliği Bölümü Başkanı Prof. Dr. C.B., Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. L.K. ve Pamukkale Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. H.K.dan oluşan üç kişilik jüri tarafından yapılan değerlendirme sonucunda A.D.S.nin yardımcı doçent kadrosuna atanması 7/10/2015 tarihinde Rektörlük makamına önerilmiştir. Jüri tarafından başvurucuyla ilgili olarak bu aşamada bir değerlendirme yapıp yapılmadığı derece mahkemesindeki yargılamaya yansıyan belgelerden anlaşılamamaktadır.

9. Rektörlükçe, yabancı bir üniversiteden mezun olduğu tespit edilen A.D.S.nin Üniversitelerarası Kurul tarafından denkliğinin onaylanmış olması şartını sağlamaması sebebiyle ataması yapılmamıştır.

10. Başvurucu 27/10/2015 tarihinde Balıkesir Üniversitesi Mimarlık Mühendislik Fakültesi Dekanlığına (Dekanlık) müracaat ederek A.D.S.nin atamasının yapılmadığı gözetildiğinde şartları taşıyan tek kişi olarak kendisinin atanması talebinde bulunmuştur. Dekanlık, başvuru sırasında beyan ettiği proje, görev ve ödüllere ilgili bilgi ve belgeleri teslim etmesini başvurucuya bildirmiştir. Bu yazının başvurucuya tebliğinde yaşanan sorunlar sebebiyle başvurucunun birkaç kez daha dilekçe vermek zorunda kaldığı anlaşılmıştır. Başvurucu en son 5/1/2016 tarihinde, ilk başvurusuna eklemiş olduğu bilimsel yayın ve çalışmalarını bir kez daha Dekanlığa ibraz etmiştir.

11. Başvurucu tarafından temin edilen bilgi ve belgenin ibrazından sonra başvurucunun durumu jüri tarafından yeniden değerlendirilmiştir. Jüri üyelerinden C.B. ve L.K.nin olumsuz, H.K.nın ise olumlu görüş belirttiği, derece mahkemelerindeki yargılamaya sunulan belgelerden anlaşılmıştır. Dekanlık, başvurucunun atanmasının jüri üyelerinin görüşleri dikkate alınarak Rektörlükçe uygun görülmediğini 9/2/2016 tarihli yazıyla başvurucuya bildirmiştir. Jüri üyelerinin görüşlerini içeren rapor, başvurucuya tebliğ edilmemiştir. Başvurucu, bilgi edinme hakkı kapsamında jüri üyelerinin görüşlerinin verilmesini Dekanlıktan talep etmiştir. Ancak Dekanlık tarafından gönderilen yazıda jüri üyelerinin görüşlerinin verilmesinin uygun görülmediği başvurucuya bildirilmiştir.

12. Başvurucu, atanmama işleminin iptali istemiyle 10/2/2016 tarihinde Balıkesir 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) Rektörlük aleyhine dava açmıştır. Dava dilekçesinde özetle şunları ileri sürmüştür:

i. İlanda ek bir koşula yer verilmemiştir. Ayrıca Alt Kriter Komisyonunun şartları taşımayan A.D.S.nin talebini reddetmesi gerekirken dosyasını jüriye göndermesi dikkat çekicidir.

ii. Daha önceki başvuruda belgeleri eksiksiz olarak sunduğu ve Alt Kriter Komisyonunca bu belgelerde herhangi bir eksiklik tespit edilmediği hâlde aynı belgeler bir daha istenmiştir. Şartları taşıyan tek aday olduğu hâlde atamasının gerekçesiz bir şekilde yapılmaması hukuka aykırıdır.

iii. Akademik kadroya atanma sürecinin en önemli evrelerinden biri jüri değerlendirmesidir. İlan edilen akademik kadroya birden fazla adayın başvurusu hâlinde - 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 23. maddesi ile buna dayalı olarak çıkarılan ikincil mevzuat gözetildiğinde- jüri üyesinin her bir adaya ilgili olarak ayrı ayrı değerlendirme yaptıktan sonra bunlardan hangisinin tercihe şayan olduğunu gerekçesiyle birlikte açıklaması gerekir. Jüri üyelerinin görevi, adayların asgari koşulları taşıyıp taşımadıklarını ve bilimsel yeterliliklerinin bulunup bulunmadığını değerlendirmekten ibaret olup adayın kadroya uygun olup olmadığını belirleme görevi bulunmamaktadır.

iv. Jüri raporlarının tebliğ edilmesi gerekmekte iken tebliğ edilmemesi sebebiyle jüri raporlarında bilimselliğe aykırı kişisel görüş yansıtan değerlendirmelerin yapılıp yapılmadığı bilinmemektedir. Bu sebeple jüri raporlarına karşı beyanda bulunma hakkı saklı tutulacaktır. Ancak aynı zamanda Fakülte Dekanı ve Bölüm Başkanı olan jüri üyesi C.B. ile L.K.nın ortak akademik çalışmalarının bulunması jüri üyelerinin oluşumunda objektif davranılmadığını göstermektedir.

13. Rektörlük savunma yazısında, ilan edilen kadronun Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalına ilişkin olduğu oysa başvurusunun yüksek lisans ve doktora tezleri ile diğer çalışmalarının Mineraloji ve Petrografi Ana Bilim Dalı ile ilgili olduğu belirtilmiştir. Savunmada iki jüri üyesinin bu hususa vurgu yaparak başvuru hakkında olumsuz görüş belirttiği ifade edilmiştir. Jüri üyelerinin objektif kriterlere göre seçildiği vurgulanan yazıda; başvurusunun iddialarının temelsiz olduğu, jüri üyelerinin raporlarının bilimsel kriterlere uygun bulunduğu değerlendirilmiştir.

14. İdare Mahkemesi 25/9/2018 tarihinde idari işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde 2547 sayılı Kanun'un 23. maddesinin olay tarihinde yürürlükte bulunan hâline atıfta bulunulduktan sonra idarenin takdir yetkisinin mutlak olmayıp kamu yararı ve hizmet gerekleri ile sınırlı olduğu belirtilmiştir. Kararda, 2547 sayılı Kanun'un 23. maddesi uyarınca yardımcı doçentlik kadrosuna atanabilmek için ilgili alanda doktora yapmış olmanın yeterli olduğu açıklanmış; başvurusunun lisansüstü veya doktora yeterliliğini aldığı ana bilim dalı ile yardımcı doçentlik ana bilim dalının bire bir örtüşmesinin beklenemeyeceği ifade edilmiştir. Mineraloji ve Petrokimya Ana Bilim Dalı ile Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalının Jeoloji Mühendisliği Bölümünün alt uzmanlık dalları olduğunun vurgulandığı kararda, kapsam ve nitelik yönünden Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalını tamamlayan ve ona yakın bilim dalı olduğunda tereddüt bulunmayan Mineraloji ve Petrokimya Ana Bilim Dalında doktora yapan başvurusunun Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalında yardımcı doçent kadrosuna atanamayacağı yönündeki davalı idare gerekçesinin hukuka uygun olmadığı belirtilmiştir.

15. Davalı idarenin istinaf talebini inceleyen İzmir Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 7/3/2019 tarihinde İdare Mahkemesi kararını kaldırarak davayı kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, idarenin açık olan bir kadroya atama yapılmasında takdir yetkisine sahip olduğu ve idarenin yargı kararı ile atamaya zorlanamayacağı vurgulanmıştır. Kararda, başvurusunun Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalı ile ilgili olarak herhangi bir çalışmasının bulunmadığı vurgulanarak kadro ilanında Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalında çalışmış olma koşulu bulunmasa da jüri üyelerinin değerlendirmesi doğrultusunda başvurusunun yardımcı doçent kadrosuna atanmamasında hukuku aykırılık bulunmadığı açıklanmıştır.

16. Nihai karar 27/4/2019 tarihinde başvurucaya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

17. 2547 sayılı Kanun'un 23. maddesinin olay tarihinde yürürlükte bulunan hâlinin ilgili kısmı şöyledir:

"a. Bir üniversite biriminde açık bulunan yardımcı doçentlik, isteklilerin başvurması için rektörlükçe ilan edilir. Fakültelerde ve fakülterele bağlı kuruluşlarda dekan, rektörlüğe bağlı enstitü ve yüksekokullarda müdürler; biri o birimin yöneticisi, biri de o üniversite dışından olmak üzere üç profesör veya doçent tespit ederek bunlardan adayların her biri hakkında yazılı mütalaa isterler. Dekan veya ilgili müdür kendi yönetim kurullarının görüşünü de aldıktan sonra önerilerini rektöre sunar. Atama, rektör tarafından yapılır.

...

b. Yardımcı doçentliğe atanmada aranacak şartlar:

(1) Doktora veya tıpta uzmanlık unvanını veya Üniversitelerarası Kurulun önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulunca tespit edilecek belli sanat dallarının birinde yeterlik kazanmış olmak,

(2) Fakülte, enstitü veya yüksekokul yönetim kurullarınca, biri o dilin öğretim üyesi olmak üzere seçilecek üç kişilik bir jüri tarafından; sınava girenin kendi bilim alanında Türkçeden yabancı dile, yabancı dilden Türkçeye 150 - 200 kelimelik bir çeviriyi kapsayan yabancı dil sınavını başarmak.

c. (Mülga: 12/8/1986 - KHK 260/7 md.; Yeniden düzenleme: 18/6/2008-5772/3 md.) Üniversiteler, yardımcı doçentlik kadrosuna atama için bu maddede aranan asgari koşulların yanında, Yükseköğretim Kurulunun onayını almak suretiyle, münhasıran bilimsel kaliteyi artırmak amacıyla yönelik olarak, bilim disiplinleri arasındaki farklılıkları da göz önünde bulundurarak, objektif ve denetlenebilir nitelikte ek koşullar belirleyebilirler."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Anayasa Mahkemesinin 2/2/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, meşru beklenti teşkil eden aylıklardan yardımcı doçent kadrosuna hukuka aykırı olarak atanmaması sebebiyle mahrum kaldığını ve bu durumun mülkiyet hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

20. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

21. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (*Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri*, B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvurunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (*Cemile Ünlü*, B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; *İhsan Vurucuoğlu*, B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

22. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı -kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun- Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu bağlamda belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 35. maddesi soyut bir temele dayalı olarak mülkiyete erişmeyi ve mülkiyeti edinmeyi değil mülkiyet hakkını güvence altına almaktadır. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir *ekonomik değer* veya icrası mümkün bir *alacağı* elde etmeye yönelik *meşru bir beklenti* Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir (*Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi*, B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37; *Mehmet Şentürk* [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, §§ 41, 53; *Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri*, §§ 52-54).

23. Meşru beklenti objektif temelden uzak bir beklenti olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da aynı menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut nitelikteki bir beklentidir (*Selçuk Emiroğlu*, B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; *Mehmet Şentürk*, § 42). Dolayısıyla Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tespit, mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılmaktadır (*Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti.*, B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37). Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (*Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi*, B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 37).

24. Kadroya bağlı ödemeler, kadroyla ilişkilendirmenin yapılmasından sonra ödenmeye başlanmakta ve söz konusu kadro işgal edildiği sürece yapılmaktadır. Dolayısıyla yardımcı doçent kadrosunda bulunmayan birisinin o kadroya bağlanan özlük haklarını talep etmesi mümkün değildir.

25. Yardımcı doçentlik kadrosuna atanma, 2547 sayılı Kanun'un 23. maddesinin (a) fıkrasında belirtilen usul işletildikten sonra nihai olarak rektörün işlemiyle gerçekleştirilmektedir. Somut olayda başvuru, yardımcı doçent kadrosuna henüz atanmamıştır. Bu sebeple yardımcı doçent kadrosuna bağlanan parasal hakların başvuru yönünden mülk teşkil etmesi mümkün değildir. Sonuç olarak başvurunun somut başvuru açısından Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan bir mülkünün veya mülkünde elde etme yönünde yeterli hukuki temele dayalı meşru bir beklentisinin bulunmadığı anlaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunu bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

27. Başvurucu, Bölge İdare Mahkemesinin Mineraloji ve Petrokimya Ana Bilim Dalı ile Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalının farklı olduğu yolundaki değerlendirmesinin bariz takdir hatası teşkil ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu; yaptığı çalışmalarının jeoloji biliminin tüm dallarını ilgilendirdiğini belirtmiş, akademik çalışmaları Bölge İdare Mahkemesince incelenmiş olsaydı Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalı yönünden gereken bilimsel yetkinliğe sahip olduğunun anlaşılacağını ifade etmiştir. Bu bağlamda başvurucu, doktora tezinin 61 sayfalık bölümünde jeokimya konusunun ele alındığına dikkat çekmiştir. İdare Mahkemesi kararına atıfta bulunan başvurucu; yüksek lisans ve doktora yeterliliğinin alındığı ana bilim dalı ile doçentlik ana bilim dalının bire bir örtüşmesinin zorunlu olmadığı, nitekim başvuru formu ekine konulan 13 öğretim üyesinin yüksek lisans ve doktora çalışmaları incelendiğinde hâlihazırda görev yaptıkları ana bilim dalının dışında olduğunun anlaşılacağını savunmuştur. Başvurucu son olarak idari takdir yetkisinin aşıldığı tespit edilen bir idari işlemin iptal edilmesinin idarenin atanmaya zorlama biçiminde yorumlanmasının idareyi keyfi işlem tesis etmeye sevk edeceğini iddia etmiştir. Başvurucu, bir bütün olarak adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir.

2. Değerlendirme

28. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

29. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetlerinin Bölge İdare Mahkemesinin yüksek lisans ve doktora çalışmalarının ilgili ana bilim dalı ile yardımcı doçentlik ana bilim dalının aynı olması gerektiği biçimindeki yorumu ile akademik çalışmalarının Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalı ile ilgili olmadığını değerlendiren jüri raporunun Bölge İdare Mahkemesince aynen benimsenmesine yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun iddiasının ağırlıklı olarak idarenin bir parçası olan jüri tarafından düzenlenen jüri raporunun belirleyici olarak hükme esas alınmasında toplandığı anlaşıldığından adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden inceleme yapılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönden

i. Genel İlkeler

31. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şekli adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (*M.B. [GK]*, B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

32. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının unsurlarından biri de *silahların eşitliği* ilkesidir. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir. Ceza davalarının yanı sıra medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin hukuk davaları ve idari davalarda da bu ilkeye uyulması gerekir (*Yaşasın Aslan*, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32).

33. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını ve bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenilmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (*Abdullah Özen*, B. No: 2013/4424, 6/3/2014, § 21).

34. Ceza davaları ile medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin davaların usul kuralları da dâhil olmak üzere yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama hakkının güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterdikleri kanıtlardan ve sundukları görüşlerden bilgi sahibi olması, bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Taylan Özgür Tor*, B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43).

35. Kamu güvenliği veya başkalarının haklarının korunması gibi haklı nedenlerin bulunması hâlinde hükme esas alınan kanıt ve belgelerin başvurucuya verilmemesi veya gösterilmemesi makul görülebilir. Ancak bu hâlde dahi hükme esas alınan belge kendisine verilmeyen başvurucunun savunma hakkında meydana gelen bu kısıtlamayı telafi edecek karşıt-engeleyici imkânların başvurucuya sağlanması gerekir. Bu bağlamda başvurucunun belge içeriğinden haberdar edilmesinin, buna karşı savunma ve itirazlarını mahkemeye sunabilme fırsatına sahip olmasının dengeleyici bir imkân olduğu söylenebilir. Yine söz konusu belgenin başvurucu tarafından bilinmesinin sakıncalı olduğu düşünülen kısımları karartılarak başvurucuya verilmesi dengeleyici birer imkân olarak görülebilir (*Ayfer Atalmış*, B. No: 2016/12198, 9/6/2020, § 35).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Başvurucu, yardımcı doçent kadrosuna atanmamasından yakınmaktadır. Rektörlüğün işleminin 2547 sayılı Kanun'un 23. maddesinin (a) fıkrasının olay tarihinde

yürürlükte bulunan hâline dayandığı anlaşılmaktadır. Sözü edilen fikraya göre yardımcı doçent kadrosuna atama yapılması sürecinde, biri o birimin yöneticisi, biri de o üniversite dışından olmak üzere üç profesör veya doçentten oluşan jüriden adayların her biri hakkında yazılı mütalaa istenmesi gerekmektedir.

37. Olayda jüri tarafından ilk aşamada yapılan değerlendirme sonucunda başvurucu dışındaki bir adayın atanması teklif edilmiş ise de söz konusu adayın kanuni şartları taşımadığının anlaşılması üzerine ataması yapılmamıştır. Jüri üyelerinin ilk aşamada başvurucunun bilimsel eser ve çalışmalarını inceleyerek bir değerlendirme raporu hazırlayıp hazırlamadığı anlaşılamamıştır. Yeniden yaptığı müracaat üzerine başvurucunun dosyası değerlendirme yapılmak üzere jüriye gönderilmiştir. Üç kişiden oluşan jüriden ikisinin başvurucu hakkında olumsuz görüş, birinin ise başvurucunun lehine görüş bildirdiği, Rektörlüğün de jüri raporuna dayanarak başvurucunun atanmasının uygun bulunmaması yönünde işlem tesis ettiği başvurucuya bildirilmiştir. Bölge İdare Mahkemesi de büyük ölçüde jüri üyelerinin değerlendirmelerine dayanarak davayı reddetmiştir.

38. Bireysel başvuru dosyasına sunulan bilgi ve belgeler bir bütün olarak incelendiğinde başvurucunun yardımcı doçentlik kadrosuna atamasının yapılmamasında ve buna karşı açılan davanın reddedilmesinde belirleyici olarak jüri üyelerinin raporlarına dayanıldığı anlaşılmıştır. Ancak jüri raporları idare tarafından başvurucuya tebliğ edilmediği gibi yargılama sırasında da başvurucunun bu raporlara eriştiğine dair bir bilgi bireysel başvuru dosyasına yansımamıştır. Başvurucunun bilgi edinme hakkı kapsamında yaptığı müracaatta da raporun başvurucuya verilmesinin uygun olmayacağı başvurucuya bildirilmiştir.

39. Davanın çözümünün temel dayanaklarından birini teşkil eden jüri raporlarının başvurucuya tebliğ edilmemiş olmasının başvurucunun savunma hakkını kısıtladığı açıktır. Zira başvurucunun aleyhine tesis edilen idari işleme karşı iddia ve savunmalarını ileri sürme ve idari işlemin sebebiyle çelişme fırsatına tam olarak kavuşabilmesi, jüri raporlarının tebliğ edilmesine bağlıdır. İdarenin parçası olan bir kurul tarafından düzenlenen teknik raporun ilgisine tebliğ edilmeden hükme esas alınması savunma imkânları yönünden başvurucuyu idareye nazaran dezavantajlı bir konuma düşürür.

40. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden yapılacak incelemede öncelikle jüri raporlarının başvurucuya tebliğ edilmemesinin haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı incelenmelidir. İdari işlemin tesisi sürecinde jüri raporlarının başvurucuya neden tebliğ edilmediğiyle ilgili olarak idarenin herhangi bir gerekçe sunduğu tespit edilememiştir. Ayrıca İdare Mahkemesi kararında da jüri raporlarının neden başvurucuya tebliğ edilmediğine ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. Öte yandan jüri raporlarının ilgisine tebliğ edilmemesinin işin mahiyetinden doğan haklı bir gerekçesinin olduğu da tespit edilememiştir. Dolayısıyla jüri raporlarının başvurucuya verilmemesinin haklı bir sebebe dayandığı değerlendirilememiştir.

41. Bununla birlikte söz konusu raporların başvurucuya verilmemesinin haklı bir sebebe dayanmaması tek başına başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği anlamına gelmez. Anılan raporun başvurucuya tebliğ edilmemesi sebebiyle başvurucunun savunma hakkında meydana gelen kısıtlamayı telafi eden imkânların başvurucuya sağlanıp sağlanmadığı da önem taşımaktadır. İdari işlemin tesis sürecinde, sadece jüri üyelerinden ikisinin başvurucu hakkında olumsuz görüş belirttiği bilgisi başvurucuya verilmiştir. Yargılama sırasında Rektörlüğün savunmasından ise jürinin iki üyesinin başvurucunun

yüksek lisans ve doktora tezleri ile diğer çalışmalarının ilan edilen Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalına değil Mineraloji ve Petrografi Ana Bilim Dalına ilişkin olduğu düşüncesiyle başvurucu hakkında olumsuz görüş belirttiği ifade edilmiştir.

42. Davalı idarenin savunmasında jüri raporlarının içeriğinin özetlenmesinin raporların başvurucuya tebliğ edilmemesiyle savunma hakkında oluşan kısıtlamayı belli ölçüde telafi ettiği söylenebilir. Gelgelelim kısıtlamanın tam olarak telafi edildiğinden söz edilebilmesi için idarenin savunmasındaki özeti başvurucu hakkında tesis edilen idari işlemin tüm yönlerinden savunma yapılmasını mümkün kılmış olması gerekir. Başvurucu hakkında tesis edilen idari işlemin temel sebebinin yüksek lisans ve doktora tezleri ile diğer çalışmalarının Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalına ilişkin bulunmaması olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun jürinin bu değerlendirmesiyle ilgili olarak iddia ve itirazlarını gerçek manada ileri sürebilmesi, jürinin bu kanaatinin dayanaklarına vâkif olmasına bağlıdır. Oysa idarenin savunma yazısında, jürinin başvurucunun çalışmalarının Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalı ile ilgisinin bulunmadığı sonucuna nasıl ulaştığına dair bir açıklama yer almamaktadır. Bu durum, jüri tarafından hangi argümanlar kullanılarak çalışmalarının Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalına ilişkin olmadığını değerlendirdiği başvurucunun savunma olanaklarını ağır bir şekilde kısıtlamıştır.

43. Diğer taraftan başvurucunun çalışmalarının Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalıyla ilgili olup olmadığı teknik bir konu olup Bölge İdare Mahkemesinin bu konuda bir uzmanlığının bulunmadığını dikkate almak gerekir. İdarece tesis edilen işlemin idarenin bünyesindeki uzmanlarca düzenlenen teknik raporlara dayandığı durumlarda mahkemenin bilirkişi incelemesine başvurması bir zorunluluk olmasa da bu raporun hükme esas alınmaya elverişli olması ve mahkemece nesnel bir değerlendirmeden geçirilmesi gerekir. Somut olayda jüri raporu Bölge İdare Mahkemesine gönderilmediği gibi raporun dayanakları hususunda idarece Bölge İdare Mahkemesine herhangi bir açıklamada da bulunmamıştır. Bölge İdare Mahkemesinin jeoloji mühendisliği alanında bir uzmanlığı da bulunmadığına göre başvurucunun çalışmalarının Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalıyla ilgili olup olmadığını ancak bilirkişi incelemesi yaptırmak suretiyle kesinliğe kavuşturabilir. Bu konuda bilirkişi incelemesi yaptırılması başvurucunun savunma hakkında oluşan açığın kapanmasına hizmet edebilirken Bölge İdare Mahkemesince bu yönde bir girişimde bulunulmamıştır.

44. Mahkemenin delile yaklaşım yöntemi de başvurucunun savunma hakkında meydana gelen kısıtlamanın telafi edilip edilmediğinde dikkate alınacak bir unsurdur. Başvurucuya tebliğ edilmemiş delilin yargılamadaki tek veya belirleyici delil olduğu hâllerde mahkemenin başvurucunun savunma hakkının ciddi bir biçimde kısıtlandığı gerçeğini gözeterek hareket etmesi gerekir. Bu bağlamda mahkemenin kamu otoritelerinin silahların eşitliği ilkesinden doğan yükümlülüğünü ifa etmemiş olmasından idare lehine haklar çıkaracak, idari işlemin gerekçesini açıklama ve hukuka uygunluğunu ortaya koyma ödevinden idareyi kurtaracak değerlendirme ve yorumlarda bulunması silahların eşitliği ilkesinin zedelenmesine yol açabilecektir.

45. Başvurucunun atamasının yapılmamasında ve bu işleme karşı açtığı davanın reddedilmesinde jüri görüşünün belirleyici olduğu anlaşılmıştır. Buna karşılık Bölge İdare Mahkemesinin jürinin hangi argümanlara dayanarak başvurucunun çalışmalarının Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalı ile ilgisinin bulunmadığı görüşüne ulaştığının idarece açıklanmamış olmasını nazara aldığına ve bu hassasiyetle delile (jüri görüşüne) yaklaştığına dair hiçbir işaret bulunmamaktadır. Aksine Bölge İdare Mahkemesinin jüri raporunun

başvurucuya tebliğ edilmemiş olmasını ve başvurunun idare karşısında düştüğü bu dezavantajlı durumu doğal karşıladığı izlenimi edinilmektedir.

46. Bölge İdare Mahkemesinin idarenin takdir yetkisinin kapsamına ilişkin yorumu da yargısal denetimin etkisini zayıflatmış, başvurunun savunma hakkında oluşan aşınmanın telafi edilmesini önlemiştir. Bu kapsamda Bölge İdare Mahkemesinin kadro ilanında Maden Yatakları ve Jeokimya Ana Bilim Dalı ile ilgili herhangi bir çalışmasının bulunması şartının yer olmadığını tespit ettiği hâlde jürinin bu yönde değerlendirmede bulunmuş olmasını yeterli gören yaklaşımı anlaşılabilir değildir. 2547 sayılı Kanun'un 23. maddesine göre Üniversitelerarası Kurulun onayıyla ek şart koyma ve bunu kadro ilanında gösterme yetkisi Rektörlüğe verilmişken bu yetkiyi bütünüyle jüriye devreden yaklaşımının sorunlu olduğunu not etmek gerekir.

47. Bu konuda başvurunun değerlendirme sürecinin tamamlanması ve A.D.S.'nin başvuru şartlarını taşımadığını anlaşılması üzerine yaptığı başvurudan sonra çalışmalarının jüriye gönderilmesinin başvuruyla ilgili olarak daha önce bir değerlendirme yapılmadığını, jürinin ilk aşamada sadece A.D.S. ile ilgili olarak değerlendirmede bulunduğunu gösterdiğine dair iddiası da önemlidir. Zira başvuru ve A.D.S.'nin Alt Kriter Komisyonunun incelemesinden geçerek çalışmaları jüriye gönderildiğine göre jürinin her iki aday hakkında rapor düzenlemesi gerektiği açıktır. Oysa jürinin ilk aşamada başvurunun çalışmalarına ilgili olarak bir değerlendirme yaptığı anlaşılacaktır. Bu olgu, idarenin atama sürecini tarafsızlık ilkesine uygun olarak yürütüp yürütmediğini denetleme hususunda Bölge İdare Mahkemesini daha dikkatli davranmaya sevk eden bir unsur olarak değerlendirilmelidir.

48. Sonuç olarak belirleyici delil niteliğindeki jüri raporunun başvuruca bildirilmemesi suretiyle başvurunun savunma hakkında ortaya çıkan zedelenmenin yargılama sürecinde telafi edilmemesinin başvuruca idare karşısında dezavantajlı bir konuma soktuğu ve silahların eşitliği ile çelişmeli yargılama ilkelerini ihlal ettiği değerlendirilmiştir.

49. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesi ile çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekmektedir.

C. Giderim Yönünden

50. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

51. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aliğül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

52. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Balıkesir 1. İdare Mahkemesine (E.2016/251, K.2018/1293) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 364,60 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.864,60 TL yargılama giderinin başvuruca ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/2/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.